

RAPPORT

Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI)
enligt Svensk standard SS 199000:2014

NATURVÄRDESINVENTERING AV ETT OMRÅDE VID GÅSAGÅNGEN, BACKA, GÖTEBORGS STAD

Rapport samt föreliggande arbete följer svensk
standard
SS 19000:2014 – Naturvärdesinventering
avseende biologisk mångfald (NVI)

Inventering, text och foto:

Pro Natura

Träringen 66b

416 79 Göteborg

Telefon: 0706-594257

e-post: ola.bengtsson@pro-natura.net

Pro Natura:

Kontaktperson och ansvarig handläggare: Ola Bengtsson

Inventering: Ola Bengtsson, Ola Hammarström

Beställare:

Göteborgs Stad, Stadsbyggnadskontoret

Kontaktperson: Morgan Ahlqvist, Carl-Johan Karlsson

Framsida:

Fuktig gräsmark (ö), Örlav *Hypotrachyna revoluta* (n)

1. Sammanfattning.....	4
2. Uppdraget.....	5
2.1 Bakgrund.....	5
2.2 Syftet med NVI:n	5
2.3 Omfattning.....	5
3. Metodik.....	6
4. Allmänt om naturförhållandena	9
4.1. Geografi och bebyggelse	9
4.2. Naturförhållandena.....	9
4.3. Uppgifter om naturförhållandena från befintligt underlag	10
5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt	10
8. Generella biotopskydd.....	25
9. Analys av områdets känslighet för byggnation	27
10. Litteratur och källor.....	29
10.1. Skriftliga källor.....	29
10.2. Kartor.....	30
10.3. Databaser och internet	30

Bilaga 1: Karta över inventeringsområdet

Bilaga 2: Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Bilaga 3: Karta över förekommande naturtyper

Bilaga 4: Karta över strukturer som omfattas av generellt biotopskydd

1. Sammanfattning

I samband med att en ny detaljplan för bostäder tas fram för ett område vid Gåsagången inom stadsdelen Backa, har Göteborgs Stad beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Föreliggande naturvärdesinventering ska fungera som underlag till att beakta värden för biologisk mångfald i pågående stadsutveckling. Inventeringen utfördes i april 2019 enligt Svensk standard 199000:2014 Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Detaljeringsgraden på inventeringen har varit *medel*. Inventering har skett med tilläggen *Naturvärdesklass 4* och *generellt biotopskydd*.

Sammanlagt inventerades cirka 13,2 ha. Totalt har elva naturvärdesobjekt avgränsats; sex med påtagligt naturvärde och fem med visst naturvärde. Värden för biologisk mångfald som påträffats i området är främst knutna till klippta, fuktiga gräsytor i det inventerade områdets norra del samt alléer i området.

Av de artfynd som gjordes bör några arter särskilt nämnas. I det inventerade områdets norra del noterades starar rödlistade i kategori (VU) i delområde 1, 2 och 3. Starar omfattas av artskyddsförordningens §4. På ett par träd i alléerna med beteckningarna E och G (se bilaga 4) noterades den fridlysta getlaven. Dessutom noterades på en äldre pil i delområde 7 den mycket ovanliga allékrimmerlaven *Rinodina colobina* (EN), en art som under 2000-talet noterats ca 20 gånger i landet.

Inom det inventerade området identifierades ett antal trädrader som uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definition på allé (se bilaga 4 allé A – G). Utöver dessa identifierades ytterligare två trädrader (H och I på karta i bilaga 4) som består av tre respektive fyra träd. Var för sig uppfyller de således inte biotopskyddsbestämmelsernas definition på allé. Båda dessa trädrader utgör dock delar av en tidigare sammanhängande allé och möjligen omfattas de därför i alla fall av generellt biotopskydd.

2. Uppdraget

2.1 Bakgrund

I samband med att en ny detaljplan för bostäder håller på att tas fram för ett område vid Gåsagången inom stadsdelen Backa har Göteborgs Stad beställt en naturvärdesinventering av Pro Natura. Detaljplanens syfte är att möjliggöra en socialt hållbar utveckling av stadsdelen genom att komplettera utbudet av bostäder och service. Föreliggande naturvärdesinventering ska fungera som underlag för att beakta värden för biologisk mångfald i pågående stadsutveckling.

2.2 Syftet med NVI:n

Genomförd NVI syftar till att kartlägga och naturvärdesbedöma förekommande naturvärden inom det område som redovisas på karta i bilaga 1.

2.3 Omfattning

Inventeringen följer den nationella standarden för naturvärdesinventering SS 199000:2014, med tilläggen "naturvärdesklass 4" samt "generellt biotopskydd".

Inventeringen har genomförts med detaljeringsgraden som i ovan nämnda standard benämns "Fältnivå medel". Detta innebär att naturvärdesobjekt med en yta om 0,1 ha eller mer ska kunna identifieras samt linjeformade objekt med en längd om minst 50 meter samt en bredd om minst 0,5 meter identifieras.

Det ska framhållas att detta, enligt standarden för naturvärdesinventering (NVI), är en sammanställning och bedömning av värden utifrån aspekten biologisk mångfald. Någon bedömning av områdets eventuella geologiska, geomorfologiska eller hydrologiska värden ej har gjorts.

I detta arbete ingår heller ingen bedömning av den kulturhistoriska miljön. Inte heller innehåller detta arbete någon bedömning av områdets sociala värden eller värden för friluftslivet.

Arbetet innehåller även en analys av inventeringsområdets känslighet för byggnation. Denna del ingår normalt inte i förfarandet av naturvärdesinventering enligt den nationella standarden men har, på beställarens begäran, lagts till som ett separat kapitel.

Fältarbetet genomfördes under april 2019.

3. Metodik

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) SS 199000:2014. För detaljer i denna så hänvisas till standarddokumenten Svensk Standard SS 199000:2014 och Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Grunden i denna standard är att på ett transparent, upprepbart och väldefinierat sätt genomföra *naturvärdesbedömningar* vad gäller biologisk mångfald. Syftet med en naturvärdesinventering är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Ett områdes naturvärde redovisas genom att det tilldelas en naturvärdesklass. Naturvärdesinventeringar kan genomföras med olika ambitionsnivåer beroende på syftet med inventeringen. Detta gäller huruvida fältarbete ska genomföras eller ej, vilken detaljeringsgrad inventeringen ska ha (vilken som är minsta obligatoriska karteringsenhet) och om inventeringen ska ha några tillägg (t.ex. identifiering av objekt med generellt biotopskydd, inventering av särskilda arter, identifiering och avgränsning av områden som har naturvärdesklass 4). I denna inventering ingår tilläggen naturvärdesklass 4 och generellt biotopskydd.

En viktig princip i arbetet med naturvärdesinventering enligt standarden är att naturvärdesbedömningen ska utgå från två olika bedömningsgrunder – *bedömningsgrund art* och *bedömningsgrund biotop*. Den första avser i vilken grad arter och arters förekomst bidrar till naturvärdet. Den andra är en bedömning av hur biotopen bidrar till den biologiska mångfalden. De båda bedömningsgrunderna är naturligtvis beroende av varandra så att högre värde från biotopsynpunkt normalt leder till att området också har värden i form av artförekomster.

Ett viktigt begrepp vid användningen av arter som bedömningsgrund är begreppet *naturvårdsart*. Enligt standarden för naturvärdesinventeringar (NVI) så är naturvårdsart en art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Detta är i linje med ArtDatabankens definition av begreppet (ArtDatabanken 2013). Enligt ArtDatabanken är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. I standarden hanteras dock nyckelarter separat och ingår därmed inte i begreppet naturvårdsart. Signalarter markeras i listorna över naturvårdsarter med "S" och typiska arter med "T". Rödlistade arter markeras med artens rödlistningskategori, "NT", "VU", "EN", "CR" och "DD".

I denna inventering har främst arter som användes i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Skogsstyrelsen 2014) samt ängs- och hagmarksinventeringen

(Andersson 1993) och ängs- och betesmarksinventeringen (Jordbruksverket 2005) använts som signalarter, vilka bedöms indikera förhöjda naturvärden i skogs-, allé- eller gräsmarksmiljöer.

Viktiga faktorer vid bedömning av ett områdes biotopkvalitet är:

- Naturlighet
- Processer och störningsregimer
- Strukturer
- Element
- Kontinuitet
- Naturgivna förutsättningar
- Förekomst av nyckelarter
- Läge, storlek och form

Strukturer och element är av särskild betydelse vid bedömningen eftersom de är företeelser som kan uppfattas i fält. De används därför i många fall för att indirekt bedöma förekomst av andra biotopkvaliteter, som t.ex. naturlighet, processer och störningsregimer, kontinuitet, naturgivna förutsättningar och vissa nyckelarter.

Biotopens värde beror också på hur sällsynt och hotad den är.

I standarden finns också angivet hur olika *naturligheter* ska benämnas. En naturtyp är en sammanfattande benämning på en grupp biotoper med gemensamma kännetecken. I naturvärdesinventeringen grupperas biotoperna i följande naturtyper: Infrastruktur och bebyggd mark, täkt och upplag, park och trädgård, åkermark, äng och betesmark, igenväxningsmark, skog och träd, myr, fjäll, berg och sten, sandmiljö, grund marin mjukbotten, grund marin hårbotten, djup marin mjukbotten, djup marin hårbotten, biogent rev och bubbelrev, antropogen marin miljö, grund sjö, djup sjö, småvatten, vattendrag, antropogen limnisk miljö, havsstrand samt limnisk strand. Begreppet naturtyp används ibland, både i vanligt tal och i biologiska sammanhang, med något annorlunda betydelse. Ett exempel är Natura 2000 som använder naturtyp i en annan betydelse.

Ett viktigt resultat av en naturvärdesinventering är att *naturvärdesobjekt* identifieras, avgränsas, bedöms och beskrivs. Ett naturvärdesobjekt i en naturvärdesinventering är ett avgränsat geografiskt område med naturvärde, som utgörs av en dominerande naturtyp och som kan bedömas till en och samma naturvärdesklass. I standarden ska ett naturvärdesobjekt vara ett sammanhängande geografiskt område.

De naturvärdesklasser som används i naturvärdesinventeringen är:

- Naturvärdesklass 1 - högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 - högt naturvärde

- Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4 – visst naturvärde

De områden som redovisas i denna inventering är de som uppnått naturvärdesklass 4 eller högre.

I denna inventering nådde inga områden upp till naturvärdesklass 1 högsta naturvärde eller naturvärdesklass 2 högt naturvärde.

Det område som inventerats framgår av bilaga 1 medan avgränsning av naturvärdesobjekt och naturvärdesklassning redovisas på karta i bilaga 2. I bilaga 3 redovisas förekommande naturtyper medan karta i bilaga 4 visar strukturer som omfattas av generellt biotopskydd.

Följande moment har utförts i NVI:n:

Förarbete

1. Sammanställning av tidigare dokumentation om naturen i inventeringsområdet.
2. Potentiella naturvärdesobjekt har avgränsats.
3. Fältkartor för arbetet där potentiella naturvärdesobjekt är markerade har tagits fram. Fältkartorna har innehållit en bakgrund med ortofoto – och har, vid utskrift, varit i skalan 1:3 500.

Fältarbete

Inventering har genomförts i hela det område som redovisas i bilaga 1. I detta område har naturvärdesobjekt urskilts som tillhör naturtyperna Skog och träd samt Park och trädgård. Merparten av de naturvärdesobjekt som identifierats inom naturtypen Park och trädgård utgörs av alléer. Namnskicket för att benämna olika biotoper följer där så är möjligt Sydsvenska lövskogar (Löfgren & Andersson 2000). För biotoper inom naturtypen Park och trädgård har begreppet allé använts för trädrader oavsett om de formellt uppfyller definitionen för allé inom biotopskyddsbestämmelserna eller ej. I övrigt har beteckningarna "kultiverad gräsmark" eller "solitära träd" använts. Dessa biotopbeteckningar har inte formellt definierats i någon av genomförda tematiska inventeringar eller i andra typifieringssammanhang (även om de i olika rapporter har beskrivits, dock ej enhetligt), men termerna anses ändå vara så väl etablerad exempelvis i dagligt tal att de är relevanta och korrekta att använda.

Rapportering

Rapporteringen följer standarden och för detaljer hänvisas till standarddokumenten. Om inga kommentarer anger annat så är redovisade naturvårdsarter noterade under denna naturvärdesinventering.

4. Allmänt om naturförhållandena

4.1. Geografi och bebyggelse

Stadsdelen Backa är belägen på sydöstra delen av Hisingen. Det inventerade området ligger ungefär i gränsen mellan den sammanhängande urbana bebyggelsen i Göteborg och norra Hisingens skogs- och jordbrukslandskap. Åt söder sträcker sig stadsbebyggelsen mer eller mindre sammanhängande ända ner till Mölndal medan landskapet åt norr är topografiskt varierat och utgörs av hällmarksskogar, åkermarker och betesmarker. Även i denna del finns bitvis sammanhängande bebyggelse, exempelvis vid Säve och utmed Göta Älvs västra strand. Terrängen inom det inventerade området är relativt flack. På Hisingen i övrigt är höjdskillnaderna betydligt större och sträcker sig från havsnivå till drygt 100 m. ö. h. öster och väster om Djupedal.

4.2. Naturförhållandena

Det inventerade området utgörs i stort sett uteslutande av urban miljö med anlagda gräsytor, planterade häckar och trädtrader samt bebyggda miljöer och hårdgjorda ytor. I områdets nordvästra del finns en mindre rest kvar av en icke anlagd lövskogsdunge på fuktigare mark. Denna sköts dock mer som en parkmiljö med gallringar och röjningar. I områdets norra del är markerna relativt fuktiga och framträngande grund- eller markvatten inverkar här på såväl skogsdungar som gräsytor parallellt med den skötsel som bedrivs i området.

De naturvärden som identifierats inom det inventerade området är primärt knutna till två typer av strukturer. Den första av dessa är fuktiga gräsytor i områdets norra del, vilka klipps eller slås regelbundet och börjar få en flora som liknar fuktiga, hävdade ängar. Den andra är solitära träd, oftast i alléer, med en moss- och lavflora innehållanden naturvårdsintressanta arter. Här ska kanske särskilt framhållas fynd av den mycket ovanliga allékrimmerlaven *Rinodina colobina* som noterades på en äldre pil i delområde 7. Denna art är placerad i kategori EN i den nationella rödlistan.

Merparten av det inventerade området har tidigare, innan bostadsområden, vägar och liknande byggdes, varit öppen åkermark. Detta framgår av äldre flygfotografier från området.

4.3. Uppgifter om naturförhållandena från befintligt underlag

Ingen del av det aktuella inventeringsområdet är beläget inom område som klassats som riksintresse. Inom aktuellt inventeringsområde saknas särskilda områdesbestämmelser för Natura-2000, naturreservat, biotopskyddsområde eller liknande. Ingen del av det aktuella inventeringsområdet har omfattats av de tematiska inventeringar som utförts på nationell nivå, såsom våtmarksinventeringen, ängs och betesmarksinventeringen, nyckelbiotopsinventeringen, inventering av särskilt skyddsvärda träd och sumpskogsinventeringen.

Inom inventeringsområdet finns ett fåtal artfynd rapporterade från Artportalen/Observationsdatabasen. Dessa artfynd utgörs av vanligt förekommande arter och har inte påverkat naturvärdesbedömningen.

5. Beskrivningar av naturvärdesobjekt

Elva naturvärdesobjekt av naturtyperna Skog och träd samt Park och trädgård har identifierats. Sex av dessa bedömdes ha påtagligt naturvärde och fem visst naturvärde.

Figur 1. Karta över inventeringsområdet och avgränsade naturvärdesobjekt samt deras naturvärdesklass.

Naturvärdesobjekt 1

Objekt-ID Gåsagången 1	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Sekundär lövskog, fuktiga typer	Areal 0,35 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde består av en mindre lövskogsdunge på fuktig till frisk mark där trädskiktet domineras av klibbal. Här och var finns inslag av andra lövträd såsom asp, björk och sälg. Merparten av träden är unga men enstaka medelålders träd finns också. Död ved finns endast i liten utsträckning och främst i klena dimensioner. I några av sälgarna finns dödvedspartier kopplade till de levande sälgarna. I hela området finns ett kraftigt uppslag av ungt asksly och buskskiktet består i övrigt främst av hallon och hägg. Marken är frodig och vegetationen örtrik med arter som svalört, vitsippa, älgört och kirskaål. Här och var finns även trädgårdsflyktingar, exempelvis påsklija. Flera fågelholkar finns uppsatta i skogen.

Figur 2. Yngre, gallrad lövskog på fuktig mark i delområde 1.

Bedömningsgrund biotopvärde

Området bedöms hysa ett visst biotopvärde genom förekomst av spontant uppkommen (om än påverkad genom gallring) lövskog på fuktig mark med visst inslag av klen, död ved.

Bedömningsgrund artvärde

Stare noterades i detta delområde samt intilliggande skogs- och gräsmarksmiljöer. Dessutom noterades gnaghål efter myskbock, en långhorning som trivs i solbelysta sälgar med dödvedspartier. Sammantaget bedöms området därför hysa visst artvärde.

Naturvårdsarter

- Stare, *Sturnus vulgaris* (VU)
- Myskbock *Aromia moschata* (S)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Den unga lövskogen bedöms sammantaget hysa påtagligt naturvärde motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Stare som noterades i området är rödlistad (VU) och omfattas av 4§ i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 2

Objekt-ID Gåsagången 2	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Kultiverad gräsmark	Areal 0,46 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Delområde 2 utgörs av en gräsyta mellan lövskog och väg som över stora partier påverkas av framträngande grund- eller markvatten. Detta gör att det i gräsytan finns såväl blöta partier som fuktiga och friska. Gräsytan klipps eller slås regelbundet och det förefaller som om avslaget material tas om hand. Detta, tillsammans med framträngande vatten och en jordmån som till stor del verkar bestå av mager torvjord, har resulterat i att området har viss karaktär av fuktäng. Denna typ av miljö är förhållandevis ovanlig i landskapet som helhet och är av värde för biodiversiteten i närområdet.

Figur 3. Klippt gräsmatta/gräsmark med framträngande mark- eller grundvatten i delområde 2.

Bedömningsgrund biotopvärde

Fuktig, öppen gräsmark på magrare jordar, som klipps eller slås, är en miljö av betydelse för biodiversitet och delområdet bedöms därför hysa vissa biotopvärden.

Bedömningsgrund artvärde

I delområdet finns över stora ytor väster som trivs på fuktig mark såsom vecketåg och skogssäv men också arter som används som indikatorer på värden i naturliga gräsmarker exempelvis sammetsdagkåpa och ängsbräsa. Dessutom noterades födosökande starar i delområdet. Delområdet bedöms därför hysa ett visst artvärde.

Naturvårdsarter

- Sammetsdagkåpa, *Alchemilla glaucescens* (S)
- Ängsbräsa, *Cardamine pratensis* (S)
- Stare, *Sturnus vulgaris* (VU)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Den fuktiga gräsytan med förekomst av gräsmarksarter bedöms sammantaget hysa påtagliga naturvärden motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Stare som noterades i området är rödlistad (VU) och omfattas av 4§ i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 3

Objekt-ID Gåsagången 3	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Kultiverad gräsmark	Areal 1,16 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde består, liksom delområde 2, av en större öppen gräsyta som klipps eller slås regelbundet. Också detta delområde är till stora delar fuktigt men våta partier saknas. Även här förefaller större delen av gräsytan vara belägen på relativt mager torvjord, vilket gör att man också här får karaktären av fuktig ängsmark. Detta skiljer gräsytan från andra typer av gräsmattor som oftast ligger på rikare jordar och därmed får en annan artsammansättning. I delområdets södra del finns dels ett större videsnår som utnyttjas av häckande fåglar. Längst i söder finns också ett glest trädbestånd bestående av medelålders aspar, björkar och sälgar.

Figur 4. Öppen, delvis fuktig, klippt gräsyta med visst inslag av gräsmarksarter i delområde 3.

Bedömningsgrund biotopvärde

Fuktig, öppen gräsmark på magrare jordar, som klipps eller slås, är en miljö av betydelse för biodiversitet och delområdet bedöms därför hysa vissa biotopvärden.

Bedömningsgrund artvärde

Också i detta område finns arter som främst trivs i magra gräsmarker. Slående är exempelvis den mycket stora förekomsten av ängsbräsma som förekommer över i stort sett hela ytan. Även här noterades födosökande starar. Delområdet bedöms därför hysa vissa artvärden.

Naturvårdsarter

- Ängsbräsma, *Cardamine pratensis* (S)
- Stare, *Sturnus vulgaris* (VU)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Också denna gräsyta bedöms sammantaget hysa påtagliga naturvärden motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Stare som noterades i området är rödlistad (VU) och omfattas av 4§ i artskyddsförordningen.

Naturvärdesobjekt 4

Objekt-ID Gåsagången 4	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,12 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Mellan de båda, ovan beskrivna, fuktiga gräsyterna finns denna planterade björkallé. Träden är medelålders och har börjat utveckla strukturer som har viss betydelse för biologisk mångfald. I dagsläget finns små partier med grovsprickig bark nära trädens stambaser, små partier med död ved och liknande. Moss och lavfloran är ännu tämligen trivial. Marken intill allén sköts genom gräsklippning.

Figur 5. Ung till medelålders björkallé i delområde 4.

Bedömningsgrund biotopvärde

Allén bedöm hysa vissa biotopvärden då en del av träden håller på att utveckla strukturer av naturvårdsintresse, exempelvis grovsprickig bark och blottade vedpartier.

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Björkallén bedöms sammantaget hysa visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Björkallén uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé och omfattas därmed av generellt biotopskydd.

Naturvärdesobjekt 5

Objekt-ID Gåsagången 5	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,04 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde utgör fortsättningen på den björkallé som beskrivs under delområde 4 men är belägen lite längre söderut på Litteraturgatan. Trädens ålder, struktur och påväxt av mossor och lavar är i stort sett identiska med vad som beskrivits under delområde 4.

Bedömningsgrund biotopvärde

Allén bedöms hysa vissa biotopvärden då en del av träden håller på att utveckla strukturer av naturvårdsintresse, exempelvis grovsprickig bark och blottade vedpartier.

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Björkallén bedöms sammantaget hysa visst naturvärde motsvarande klass 4.

Figur 6. Yngre björkallé i delområde 5.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Björkallén uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé och omfattas därmed av generellt biotopskydd.

Naturvärdesobjekt 6

Objekt-ID Gåsagången 6	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,03 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde utgörs av en trädrad längs Akkas gata, bestående av tre stycken pilar som tidigare har beskurits på lite olika höjder. Träden är medelålders och har, på grund av den beskärning som gjorts, delvis utvecklat små håligheter, dödvedspartier och liknande. Idag gränsar dessa träd till en väg och en parkeringsplats. Alldeles intill träden finns en gräsyta och enstaka buskar. Pilar har en lite rikare bark jämfört med exempelvis ek eller björk och hyser därmed en lite annorlunda moss- och lavflora. På träden noterades dock enbart arter som är vanliga i exponerade och ofta kväveberikade allémiljöer såsom Kranslav, *Phaeophyscia orbicularis*, hårhättemossa *Orthotrichum diaphanum* och vägglav *Xanthoria parietina*.

Figur 7. Trädrad med tre beskurna pilar i delområde 6.

Bedömningsgrund biotopvärde

Trädraden med sina beskurna träd som hyser dödvedspartier, håligheter och liknande, hyser vissa biotopvärden. På sikt kan denna trädrad också fungera som livsmiljö för ovanliga lavararter som noterats i närheten (se nedan under delområde 7).

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Trädraden med beskurna pilar bedöms sammantaget hysa visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Trädraden består idag bara av tre träd och uppfyller därmed inte biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé. Denna trädrad utgör dock en rest av en tidigare sammanhängande allé (se figur 13 nedan) och det kan därför ändå vara så att den omfattas av biotopskyddsbestämmelserna.

Naturvärdesobjekt 7

Objekt-ID Gåsagången 7	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,03 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde består liksom delområde 6 av en trädrad bestående av beskurna, medelålders pilar. I denna trädrad finns det fyra stycken pilar. Också dessa träd har, på grund av den beskärning som genomförts, börjat utveckla små håligheter, dödvedspartier och liknande, vilka ofta är typiska för lite äldre träd. Också denna trädrad växer intill Akkas gata och också här finns en smal gräsyta som klipps, alldeles intill träden. Pilarna i detta delområde har en något artrikare påväxt av mossor och lavar men artstocken är delvis

Figur 8. Trädrad med 4 beskurna pilar av lite äldre slag. Här noterades den ovanliga allékrimmerlaven.

densamma som i delområde 6 (se vidare nedan under artvärde). Vanliga arter är exempelvis Kranslav, *Phaeophyscia orbicularis*, hårhättemossa *Orthotrichum diaphanum*

Bedömningsgrund biotopvärde

Trädraden med sina beskurna träd som hyser dödvedspartier, håligheter och liknande, hyser vissa biotopvärden.

Bedömningsgrund artvärde

Pilarna i denna trädrad har en relativt rik och bitvis intressant moss- och lavflora. Här noterades allmänna arter som exempelvis hårhättemossa, *Orthotrichum diaphanum*, trubbhättemossa, *Orthotrichum obtusifolium* samt lavar som kranslav *Phaeophyscia orbicularis* och den rödlistade och mycket ovanliga allékrimmerlaven *Rinodina colobina*. Denna art har endast noterats ca 20 gånger under 2000-talet i Sverige men är möjligen en art som kan förbises. Trädraden bedöms därför hysa påtagliga artvärden.

Naturvårdsarter

- Allékrimmerlav, *Rinodina colobina* (EN)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Trädraden med beskurna pilar och förekomst av en mycket ovanlig lavart bedöms sammantaget hysa påtagligt naturvärde motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Trädraden består idag bara av fyra träd och uppfyller därmed inte biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé. Denna trädrad utgör dock en rest av en tidigare sammanhängande allé (se figur 13 nedan) och det kan därför ändå vara så att den omfattas av biotopskyddsbestämmelserna.

Naturvärdesobjekt 8

Objekt-ID Gåsagången 8	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,11 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Också detta delområde utgörs av en allé. Allén utgörs av oxlar vilka växer i en smal, gräsbevuxen zon mellan ett parkeringsdäck och Nils Holgerssons gata. Träden är till största delen medelålders men 3 – 4 stycken förefaller att vara något äldre och möjligen planterade vid ett tidigare datum än övriga träd. På dessa finns en del små stamhåligheter, savflöden och liknande strukturer som kan vara intressanta ur ett naturvårdsperspektiv. På oxlarna finns en relativt artrik flora av mossor och lavar vilka beskrivs mer utförligt nedan under "Bedömningsgrund artvärde".

Figur 9. Oxelallé med en del intressanta lavararter i delområde 8.

Bedömningsgrund biotopvärde

Oxelallén hyser vissa biotopvärden, främst tack vare de lite äldre oxlarna som har små håligheter, savflöden och liknande.

Bedömningsgrund artvärde

På oxlarna finns en relativt artrik flora av mossor och lavar där de flesta arterna är att betrakta som vanliga i denna typ av miljöer. Ett par arter bör dock kommenteras. Dessa är örlav *Hypotrachyna revoluta* och getlav *Flavoparmelia caperata*. Båda dessa tillhör en grupp arter som i nuläget är tämligen ovanliga i Sverige men vanliga på kontinenten. De har tidigare varit upptagna på den nationella rödlistan. Arter i denna grupp kommer ibland in till landet genom att träd för plantering i parker, alléer och liknande inhandlas i utländska plantskolor. Getlaven är för tillfället fridlyst i Sverige. Delområdet bedöms därför hysa ett visst artvärde.

Naturvårdsarter

- Getlav, *Flavoparmelia caperata* (fridlyst)
- Örlav, *Hypotrachyna revoluta* (S)

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Oxelallén bedöms sammantaget hysa påtagliga naturvärden motsvarande klass 3.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Getlaven *Flavoparmelia caperata* som förekommer på en av oxlarna är fridlyst enligt 8§ Artskyddsförordningen. Oxelallén uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé och omfattas därmed av generellt biotopskydd.

Naturvärdesobjekt 9

Objekt-ID Gåsagången 9	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Allé	Areal 0,13 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Denna björkallé har planterats på motsatt sida av parkeringsdäcket jämfört med allén i delområde 8. Denna allé utgör en fortsättning på björkalléerna i delområde 4 och 5 och träden är av samma ålder, med samma typ av strukturer och påväxt av mossor och lavar. Intill själva allén finns en smal gräsyta som verkar klippas regelbundet.

Figur 10. Björkallé i delområde 9.

Bedömningsgrund biotopvärde

Allén bedöms hysa vissa biotopvärden då en del av träden håller på att utveckla strukturer av naturvårdsintresse, exempelvis grovsprickig bark och blottade vedpartier.

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Björkallén bedöms sammantaget hysa visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Björkallén uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definition av allé och omfattas därmed av generellt biotopskydd.

Naturvärdesobjekt 10

Objekt-ID Gåsagången 10	Naturvärdesklass 3
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Solitära lövträd	Areal 0,09 ha
Naturtyper Park och trädgård	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde består av två stycken äldre lövträd – en björk och en ek – inklusive tillhörande rotzon om ca 15 meter. Rotzonen utgörs av en klippt gräsmatta. Såväl björken som eken har flera naturvårdsintressanta strukturer typiska för åldriga träd, exempelvis grovsprickig bark, små håligheter i stammar eller efter nedfallna grenar samt döda grenar i kronan. Dessa strukturer kan nyttjas av en lång rad organismer bland exempelvis vedavampar, insekter, fladdermöss eller fåglar.

Figur 11. Äldre ek och björk i delområde 10.

Bedömningsgrund biotopvärde

Äldre träd är en bristvara i landskapet i stort och där dessa finns utgör de ett viktigt naturvårdskapital. Den äldre eken och björken, med strukturer typiska för äldre lövträd, representerar därför påtagliga biotopvärden.

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

De åldriga lövträden hysa påtagligt naturvärde motsvarande klass 3, baserat på förekommande biotopvärden.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Saknas.

Naturvärdesobjekt 11

Objekt-ID Gåsagången 11	Naturvärdesklass 4
Inventeringsdatum 2019-04-16	Inventerare Ola Bengtsson och Ola Hammarström, Pro Natura
Biotoper Busksnår/bryn	Areal 0,13 ha
Naturtyper Skog och träd	Natura 2000 naturtyper Uppfyller ej kriterier

Översiktlig beskrivning

Detta delområde består av en smal bård av buskar och lövträd som bildar skogsbryn i övergången mellan lövskog och öppna gräsytor. Intill denna bård löper en gång- och cykelväg. I brynzonen finns en rad blommande buskar och träd såsom säl, slån, hägg, rosor och fläder. Dessa skapar tillsammans en blomningssekvens som gör att brynzonen kan tillhandahålla nektar och pollen från tidig på våren fram till högsommaren då flädern blommar. Utöver detta har flera av buskarna bär framemot höstkanten, vilka utgör en viktig resurs för fågellivet.

Figur 12. Brynzon med blommande buskar och träd i delområde 11.

Bedömningsgrund biotopvärde

Brynet med sin varierade förekomst av buskar kan tillhandahålla såväl pollen och nektar för insekter som bär för fågellivet. Artrikedomen bland buskarna gör att dessa resurser dessutom finns utsträckta över relativt långa tidsperioder både under vår/sommar och höst/vinter. Brynet bedöms därför hysa vissa biotopvärden.

Bedömningsgrund artvärde

Inga naturvårdsarter noterades.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Brynzonen med sin varierade förekomst av buskar bedöms sammantaget hysa visst naturvärde motsvarande klass 4.

Tidigare inventeringar

Saknas.

Lagligt skydd

Saknas.

8. Generella biotopskydd

De strukturer inom det inventerade området som omfattas av generellt biotopskydd utgörs uteslutande av olika typer av alléer. Några av dessa har bedömts hysa tillräckligt höga naturvärden för att placeras i naturvärdesklass 4 eller högre. Dessa beskrivs ovan lite mer ingående under naturvärdesobjekt 4, 5, 8 och 9 (vilket motsvarar allé B, D, F och G på karta i bilaga 4). Utöver dessa så förekommer ytterligare tre alléer inom det inventerade området. Dessa utgörs av unga träd (dock sannolikt strax över 30 år och definitivt över 20 cm i dbh) som inte bedömts hysa förhöjda naturvärden. Dessa har beteckningarna A, C och E där A är en allé bestående av unga lindar och C och E utgörs av unga oxlar.

Samtliga alléer betecknade A – G uppfyller biotopskyddsbestämmelsernas definitioner på allé. Beträffande de trädrader som betecknats med H respektive I så utgörs dessa av tre respektive fyra lite äldre, beskurna pilar. Var för sig uppfyller inte dessa biotopskyddsbestämmelsernas definition på allé idag men på figur 13 nedan framgår det att dessa båda trädrader tidigare utgjorde delar av en sammanhängande allé. Därmed är det möjligt att de ändå omfattas av biotopskyddsbestämmelserna.

På ett träd i vardera allé E och G noterades getlav *Flavoparmelia caperata*. Denna art är fridlyst enligt Artskyddsförordningens § 8. Fyndet i allé G är också redovisat ovan under naturvärdesobjekt 8.

Figur 13. Flygbilder över Akkas gata ca 1990 (överst) och 2019 (underst). Här framgår att de tre, respektive fyra träden i vardera änden av gatan 2019 tidigare var en del av en sammanhängande allé.

9. Analys av områdets känslighet för byggnation

Resultatet av naturvärdesinventeringen visar att naturvärdesobjekten 1, 2, 3, 7, 8 och 10 har bedömts ha påtaglig betydelse för biologisk mångfald (klass 3) medan naturvärdesobjekten 4, 5, 6, 9 och 11 bedömdes ha viss betydelse för biologisk mångfald (klass 4). Enligt definition i framtagna standard (SS 199000:2014) behöver inte klass 3- eller 4-områden vara av betydelse för biologisk mångfald i ett regional, nationellt eller globalt perspektiv utan är snarare av betydelse i den lokala skalan. Den totala arealen av områden i landskapet med naturvärden motsvarande klass 3 eller 4 bör dock inte minska utan snarare öka. Det betyder att man vid exploatering av ytor tillhörande naturvärdesklass 3 eller 4 skulle kunna skapa ersättningsmiljöer som inom någorlunda rimliga tidsperspektiv skulle kunna hysa motsvarande värden som de som tas i anspråk. När det gäller miljöerna vid Gåsagången är detta i många fall ett rimligt tillvägagångssätt då de flesta av miljöerna som identifierats i klass 3 eller 4 utgörs av miljöer som skapats av människan.

I de fall det gäller värden knutna till äldre träd eller förekomst av mycket ovanliga arter är det dock betydligt svårare, och i vissa fall inte ens möjligt, att skapa ersättningsvärden inom rimliga tidsramar. En åldrig ek med naturvärden är oftast minst 200 år gammal och motsvarande värden kan därför inte skapas på kortare tid än 200 år! När det gäller förekomst av mycket ovanliga arter med få förekomster i landskapet kan det på liknande sätt vara i stort sett omöjligt att få tillbaka en sådan art om den väl försvunnit, då nyinvandring många gånger är mycket osannolikt.

Utifrån detta resonemang kan därför naturvärdesobjekt 7 och 10 pekas ut som särskilt känsliga för skada vid en eventuell exploatering. De naturvärden som förekommer i dessa miljöer skulle vara mycket svåra att ersätta inom rimliga tidsramar. I viss mån gäller detta också naturvärdesobjekt 6 där det finns pilar av samma ålder och kvalitet som i naturvärdesobjekt 7 men den mycket ovanliga allékrimmerlaven noterades enbart i naturvärdesobjekt 7 vid inventering 2019. Arten skulle dock på sikt kunna etablera sig också i naturvärdesobjekt 6.

Värdena i övriga naturvärdesobjekt är av sådan karaktär att de inom rimliga tidsramar skulle kunna ersättas på andra ställen i landskapet ifall de skulle tas i anspråk vid en exploatering. Detta gäller sannolikt även de båda alléer där den fridlysta getlaven noterades. Denna art är idag relativt vanlig i landskapet och verkar vid upprepade tillfällen ha förts in i landet med plantskolematerial från kontinenten. Även om byggnation sker på större eller mindre delar av ett naturvärdesobjekt är det dock positivt om så mycket som

möjligt av naturmiljön inom det aktuella området kan bevaras, framförallt i områden som placerats i naturvärdesklass 3. Är det exempelvis möjligt att spara enskilda träd med exempelvis getlav, är detta naturligtvis positivt.

För att i någon mån mildra de negativa konsekvenserna av en exploatering kan även åtgärder för att förstärka naturvärdena i närområdet utföras. Sådana åtgärder skulle exempelvis kunna vara att lämna kvar stockar som avverkas i skogsbestånd eller alléer som biodepåer på lämpliga platser.

10. Litteratur och källor

10.1. Skriftliga källor

- Andersson, L. 1993: Ängs- och hagmarker i Jönköpings län. – Miljö i Jönköpings län 1993:1. Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- ArtDatabanken 2013: Naturvårdsarter. – ArtDatabanken rapporterar 14, SLU.
- ArtDatabanken 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. – ArtDatabanken, SLU.
- Höjer, O. & Hultengren, S. 2004: Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Naturvårdsverket. Rapport 5411.
- Jordbruksverket 2005: Ängs- och betesmarksinventeringen – inventeringsmetod. Jordbruksverket Rapport 2005:2.
- Jönsson, C. 2009: Ny metod för kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS). – Metria Geoanalys. 2009.
- Löfgren, R. & Andersson, L. 2000: Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Kriterier för naturvärdering, skydd och skötsel. – Naturvårdsverket. Rapport 5081.
- Nitare, J. (ed.) 2010: Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. – 4:e rev uppl. Skogsstyrelsen.
- Påhlsson, L. 1998: Vegetationstyper i Norden. – TemaNord 1998:510.
- SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. – Svensk Standard SS 199000:2014.
- SIS Swedish Standards Institute 2014: Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Komplement till SS 199000. – Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.
- Skogsstyrelsen 2014: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

10.2. Kartor

Ortofoto erhållet av Göteborgs Stad.

10.3. Databaser och internet

Artportalen – Rapportsystem för växter, djur och svampar:

<https://artportalen.se/>

Länsstyrelsernas geodatakatalog:

<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/>

Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Skogsstyrelsens kartdatabas:

<https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

Utförare Pro Natura Träringen 66b 416 79 Göteborg Handläggare Pro Natura Ola Bengtsson	Dokumentnamn Naturvärdesinventering av ett område vid Gåsagången, Backa, Göteborgs Stad	Sidnummer (antal sidor) 30 (30)
		Datum 2019-05-22
		Version 1:1

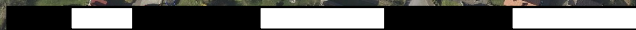
Bilaga 1

Karta över inventeringsområdet

Inventeringsområdets yttergräns

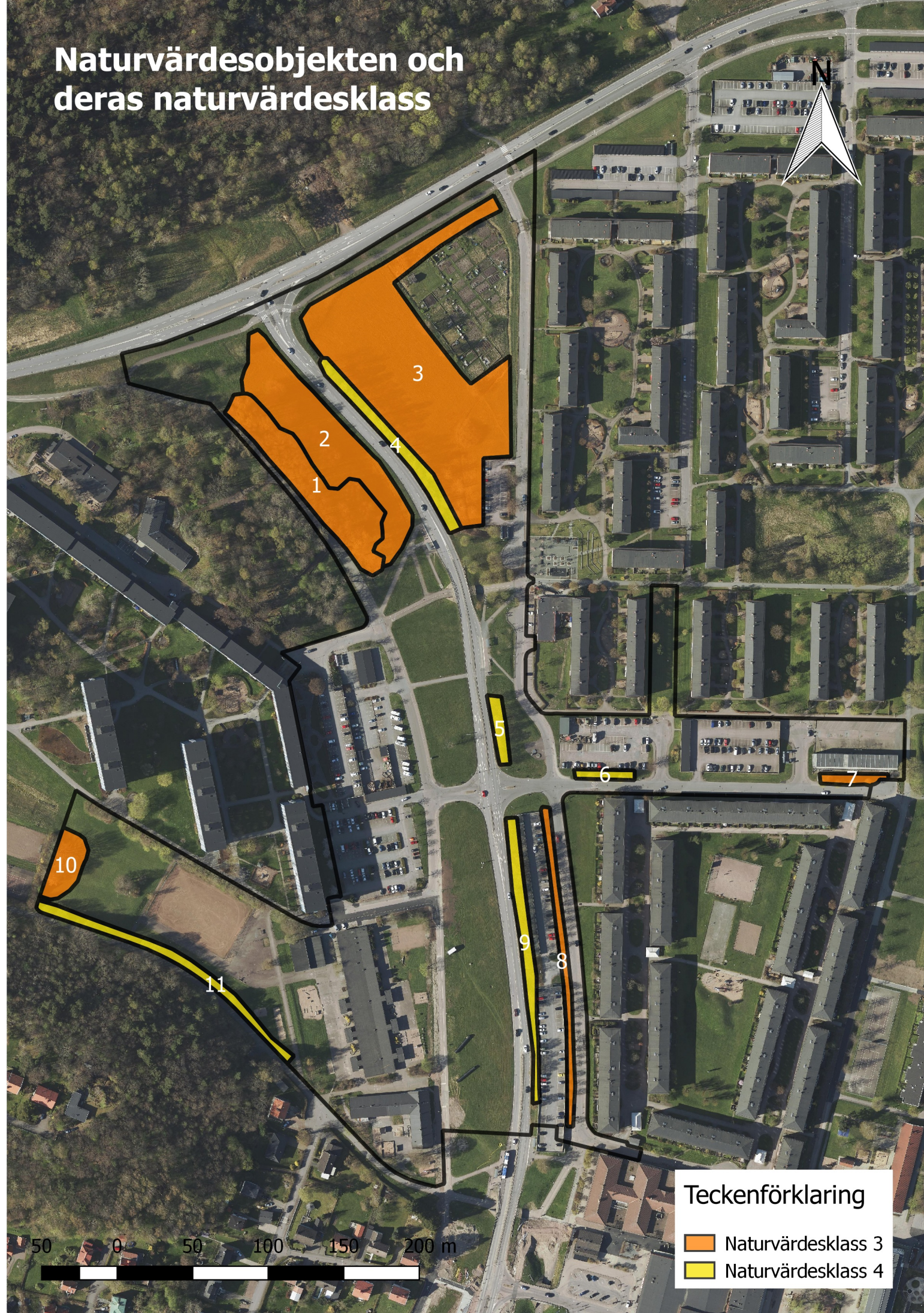
50 0 50 100 150 200 m

Bilaga 2

Karta över naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

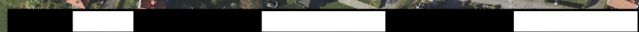
Naturvärdesobjekten och deras naturvärdesklass

Teckenförklaring

- Naturvärdesklass 3
- Naturvärdesklass 4

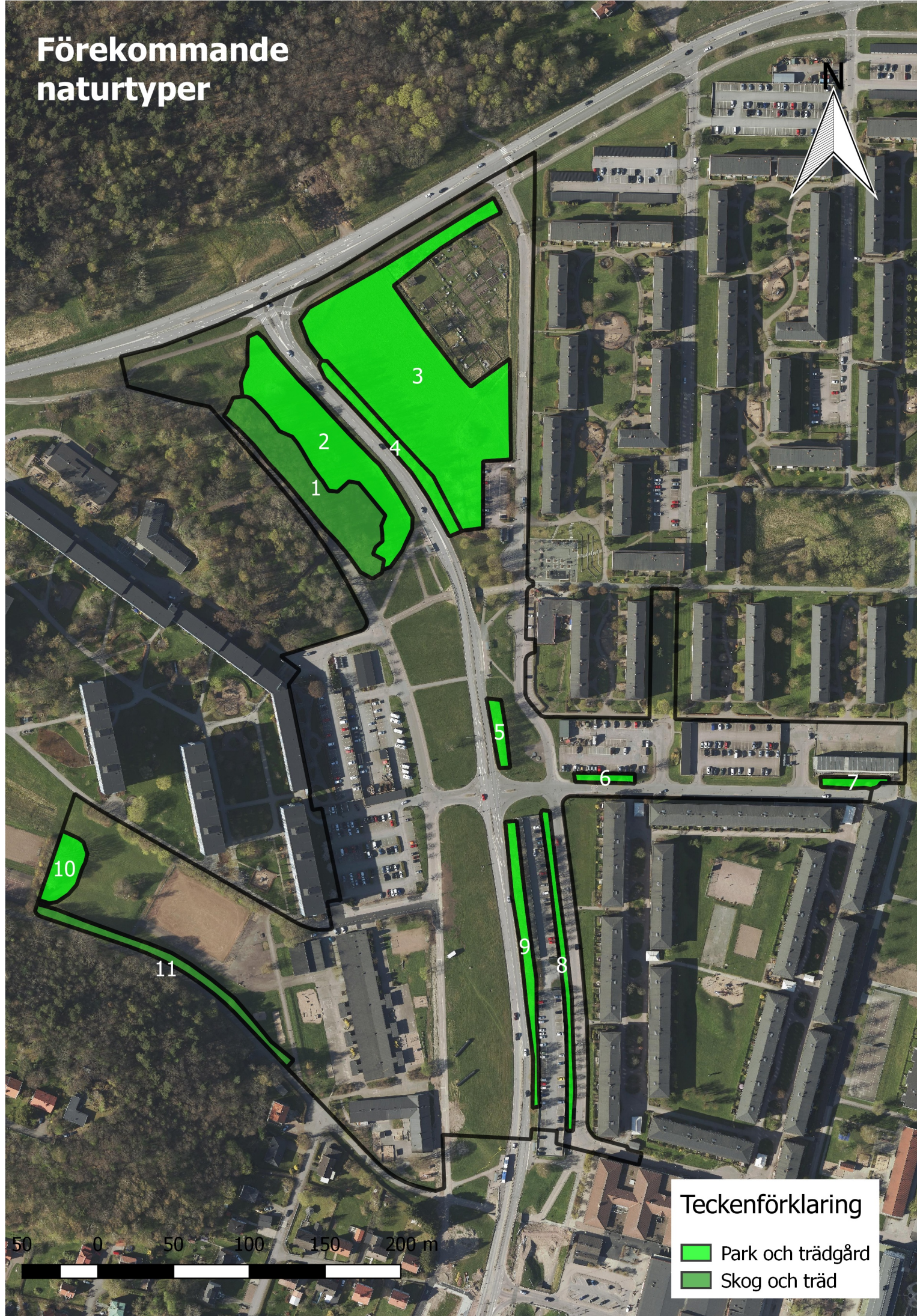
50 0 50 100 150 200 m

Bilaga 3

Karta över förekommande naturtyper

Förekommande naturtyper

Teckenförklaring

- Park och trädgård
- Skog och träd

50 0 50 100 150 200 m

Bilaga 4

Karta över strukturer som omfattas av generellt biotopskydd

Strukturer som omfattas av generellt biotopskydd

A

B

C

D

E

F

G

H

I

Teckenförklaring

— Alléer

50 0 50 100 150 200 m

